

ТАҚРИЗ

ба автореферати диссертатсияи Шаҳбози Рустамшо дар мавзӯи «Антропонимияи «Таърихи Систон» (чанбаи таърихӣ-забоншиносӣ) барои дарёфти дараҷаи илмии доктори фалсафа (PhD), доктор аз рӯйи ихтисоси 6D020500 – Филология

Чанбаҳои хоси таҳқиқи ономастикӣ гуногунанд. Асосан, ономастикаи тавсифӣ фарқ карда мешавад, ки асоси объективии таҳқиқи ономастикиро ташкил медиҳад ва таҳлили умумии филологӣ ва тафсири лингвистии маводи мавҷудбударо таъмин менамояд. Ономастикаи муосир як фанни мураккаби лингвистика буда, доираи мушкilot ва усулҳои ба худ хос мебошад. Кори илмии ономастикӣ ба омӯзиши роҳҳои муҳочирати гурӯҳҳои этникии инфиродӣ, муайян кардани манзилҳои собиқи онҳо, таъсиси давлати қадимтарини забонҳои инфиродӣ, муайян кардани робитаҳои забонӣ ва фарҳангии гурӯҳҳои гуногуни этникӣ мусоидат мекунад. Ономастика ҳамаи исмҳои хосро меомӯзад, ки омӯзиши онҳоро баъзан номшиносӣ низ меноманд, аммо бештар онимия ва ономастикон низ ҳамчун истилоҳи алоҳида қорбурд мегардад.

Аз ин рӯ, фаҳмидан муҳим аст, ки аз нуқтаи назари муайян кардани маълумотҳои ономастикӣ бо тамомият ва гуногунии онҳо манбаҳои аз ҷиҳати типологӣ ивазшаванда нестанд, балки якдигарро пурра мекунанд. Сарфи назар аз он, ки «Таърихи Систон» ҳамчун як ёдгории таърихӣ хаттӣ эътироф шудааст ва рӯйдодҳои таърихро аз замони офариниши ҷаҳон то асрҳои миёна фаро мегирад. Бояд гуфт, ки ҳама рӯйдодҳои таърихӣ бо тавсифҳо ва ривоятҳои дигар осори хаттии асрҳои миёна мувофиқат мекунанд. Агар имрӯз баъзе далелҳои таърихӣ аз ҷониби илми муосир тасдиқ карда шаванд, мутаассифона, бисёр лаҳзаҳои таърихӣ дар «Таърихи Систон» зикргардида то ҳол аз ҷониби олимони ва муҳаққиқон омӯхта ва мушаххас карда нашудаанд.

Пас аз мутолиаи автореферати диссертатсияи Шаҳбози Рустамшо дар мавзӯи «Антропонимияи «Таърихи Систон» (чанбаи таърихӣ-забоншиносӣ) барои дарёфти дараҷаи илмии доктори фалсафа (PhD), маълум гардид, ки дар забоншиносии тоҷик таҳқиқ, омӯзиш ва баррасии маводи ономастикӣ сарчашмаҳои таърихӣ барои ташаккул ва рушди забоншиносии тоҷик мусоидат менамояд ва таркиби луғавии забонро ганӣ мегардонад.

Аз фишурдаи диссертатсия маълум аст, ки рисола аз ду боб, фаслҳо ва хулосаву феҳристи адабиёти истифодашуда иборат аст.

Дар қисмати муқаддимавии автореферати диссертатсия аҳаммияту

дараҷаи омӯзиши мавзӯъ, мақсаду вазифаҳои таҳқиқ, аҳаммияти назарӣ ва амалии диссертатсия, навгонии илмии кори диссертатсионӣ ва саҳми шахсии довталаб мушаххасу равшан шарҳ дода шудааст.

Боби якум «Тавсифи сохтори-калимасозии антропонимияи «Таърихи Систон» ном дошта, ба омӯзиши вижагиҳои сохторӣ-калимасозии антропонимҳои асари мазкур бахшида шудааст. Боби аввал аз 10 фасл иборат буда, муҳаққиқ ба масъалаҳои тавсифи умумии «Таърихи Систон» ва баъзе масъалаҳои ном ва номшиносӣ, вижагиҳои сохтории антропонимҳо, антропонимияи сода, антропонимияи сохта, антропонимияи мураккаб, антропоним – ибораҳо, антропонимияи занонаи асар, таснифоти антропонимҳои асар аз рӯйи навъ, антропонимияи омехта (гибрид) ва номҳои худоён, пайғамбарон, фариштагон ва дигар чехраҳо таҳқиқот анҷом додааст ва бо таҳлилҳои мушаххас антропонимияи асарро нишон дода шудааст.

Боби дуюми рисола «Тавсифи луғавӣ - маъноии антропонимияи «Таърихи Систон» унвон дошта, аз 7 зерфасл иборат мебошад. Асоси боби дуюмро мулоҳизаҳои муқаддимаӣ, антропонимияи умумиэронӣ, антропонимияи арабӣ, антропонимияи юнонӣ – румӣ, антропонимияи туркӣ – муғулӣ, антропонимияи қадимаи яҳудӣ, антропопатронимияи «Таърихи Систон» ташкил медиҳанд.

Аҳамияти мавзӯи таҳқиқ бешубҳа ва аз он ҷиҳат аст, ки то имрӯз ономастикаи насри таърихӣ, ҷуғрофӣ ва фарҳангӣ-иҷтимоии тоҷику форс, аз ҷумла «Таърихи Систон» мавриди таҳлили ҳамаҷониба қарор нагирифтааст. Ин асар яке аз аввалинҳо дар ҷанбаи омӯзиши ҳамаҷонибаи ономастикон (онимия)-и ёдгории хаттии дорои хусусияти таърихӣ, ҷуғрофӣ ва фарҳангӣ-иҷтимоӣ мебошад. Чунин гузориши масъала аҳамияти махсус дорад ва на танҳо ба ҳалли масъалаҳои ономастика, балки ба омӯзиши мавқеи забони воқеии давраи манбаи баррасишаванда мусоидат мекунад.

Дар ҳулосаи автореферат зимни таҳқиқи мазкур натиҷаҳои асосии илмии диссертатсия, тавсияҳо оид ба истифодаи амалии натиҷаҳо басо арзишманди илмию назарӣ дар бандҳои алоҳида ба таври возеҳу мушаххас баён гардидааст. Матни русии автореферат ба матни тоҷикии он мувофиқат мекунад.

Қолиби диққат аст, ки муаллифи таҳқиқи диссертатсионӣ Шаҳбози Рустамшо ба масъалаҳои ономастикаи таърихӣ таваҷҷуҳи илмӣ зоҳир кардааст. Натиҷаҳои таҳқиқи диссертатсионӣ дар 14 таълифоти илмӣ, ки дар нашрияҳои гунонун, маҷаллаҳои илмӣ, дар маҷмӯаҳои маводҳои конгрессҳои ҷумҳуриявӣ ва байналмилалӣ нашр шудаанд, аз ҷумла 4 мақола дар маҷаллаҳои ба рӯйхати нашрияҳои тавсияшавандае, ки

Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон тавсия гардидааст, чоп шудаанд.

Муқаррароти асосӣ ва натиҷаҳои таҳқиқ дар конфронсиҳои илмӣ ва амалии ҷумҳуриявӣ, байнидонишгоҳӣ ва солонаи дохили донишгоҳ, ки дар Донишгоҳи давлатии Кӯлоб ба номи Абӯабдуллоҳи Рӯдакӣ баргузор шудаанд, муҳокима ва санҷида шудаанд.

Дар автореферат баъзе иштибоҳоту норасоииҳои ҷузъӣ низ ба назар мерасанд, ки баёни онҳо барои тақмили минбаъдаи пажӯҳиши диссертант ба манфиат мебошад:

1. Дар автореферати диссертатсия ҷо-ҷо ғалатҳои техникӣ имлоӣ ва баъзан услубӣ дар ҷумлаҳо ба назар мерасанд, ки ислоҳи онҳо ба сифати кор мебошад.
2. Дар рӯйхати адабиёт оид ба корҳои анҷомдодаи муҳаққиқони ватанию хориҷӣ нишон дода шудааст, аммо дар матни автореферат кам ба назар мерасанд.
3. Мисолҳои овардашуда дар автореферати диссертатсия зиёд буда, барои таҳлили ҳар як ном як ҷумла аз асари таҳқиқшаванда басандагӣ мекунад.
4. Дар саҳифаҳои 7, 9, 13, 15, 16 автореферати диссертатсия ғалатҳои имлоӣ ба ҷашм мерасад, ки ислоҳ мехоҳанд.

Камбудиву нуқсонҳои зикршуда арзиши илмӣ таҳқиқотро кошта намекунад ва ислоҳи онҳо саривақтӣ мебошанд.

Хулоса, автореферати диссертатсияи Шаҳбози Рустамшо дар мавзӯи «Антропонимияи «Таърихи Систон» (ҷанбаи таърихӣ-забоншиносӣ)» дар маҷмӯи кори илмӣ мукамал буда, ба талаботи КОА-и назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷавобгӯ буда, муаллифи рисола ба дарёфти дараҷаи илмӣ доктори фалсафа (PhD), доктор аз рӯйи ихтисоси 6D020500 – Филология сазовор мебошад.

Мудири кафедраи забони тоҷикӣ

МДТ «Донишгоҳи давлатии тиббии Тоҷикистон

ба номи Абӯалӣ ибни Сино»:

доктори ҷумҳурии филологӣ

Қосимов О.Х.

Суроға: 734003, Ҷумҳурии Тоҷикистон,
ш. Душанбе, хиёбони Рӯдакӣ, 139.

МДТ «Донишгоҳи давлатии тиббии Тоҷикистон

ба номи Абӯалӣ ибни Сино»:

Тел: (+992) 907764421

E-mail: olimjonk@yandex.ru

«30» март соли 2021

